

ной комунікативній середі.

Ключевые слова: доверие, доверительные отношения, интернет, молодежь, коммуникация, общение, восприятие, доверитель, доверенное лицо.

Iavorskyi M. V. Social and Psychological Factors of Perception the Confidential Object in the Youth Internet Environment

This article analyzes the results of empirical study the relevant factors of the Internet confidential relations building. The perception of the confidential object is shown to be based on its personal, social and visual characteristics. It was defined the content and significance of these factors in the process of confidential relations' building in the virtual communicative environment.

Key words: confidence, confidential relations, Internet, youth, communication, perception, principal, trustee.

© Яворський М. В.

Олена І. Жорнова

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИЩІЙ ОСВІТІ: ДО ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ СУБ'ЄКТІВ НАВЧАННЯ ДО ІННОВАЦІЙ

Розглянуто особливості формування готовності суб'єктів навчання у вищій школі до використання ІКТ. Обґрунтовано висновок, що формування готовності до використання ІКТ пов'язане з освоєнням особистістю нових культурних смислів. Виокремлено змістові, когнітивні, емоційні і практичні зміни у досвіді суб'єктів навчання.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, суб'єкти навчання, формування готовності до інновацій.

Проблема. Успішну реалізацію освітніх та освітньо-професійних програм наразі неможливо уявити без використання інформаційно-комунікативних технологій (ІКТ) у навчальному процесі. В освіті ІКТ розглядають як сферу діяльності, що пов'язана з інноваціями, забезпечує продуктивну роботу з інформацією суб'єктів навчання (викладача і студента), а також як ефективний обмін повідомленнями.

Загальний підхід до інновації як до результату запровадження новації у вигляді нового або вдосконаленого продукту, послуг, технологічного процесу, використовуваних у практичній діяльності і розрахованих на отримання очікуваного ефекту, стає основою визначення інновації у навчанні [1; 2]. Інновації у навчанні розглядають як запроваджені у навчальний процес нові або оновлені зміст, методи, форми взаємодії викладача і студента.

Вивчаючи ІКТ в освіті, науковці досліджують інноваційні аспекти сучасної професійної освіти [10], особливості інформаційно-

методичного забезпечення педагогічної комунікації [5], підготовку викладачів вищої школи до використання інформаційних технологій [6], розвиток інноваційної освітньої технології навчання студентів у віртуальному середовищі професійної діяльності [8].

Однак питання, якою мірою запровадження ІКТ у вищу освіту сприяє процесу освоєння суб'єктами навчання нових культурних смислів загалом і результативному опануванню освітньо-професійної програми зокрема у перебігу їхньої взаємодії, залишається маловивченим.

Мета статті: розглянути особливості формування готовності суб'єктів навчання у вищій школі до використання ІКТ.

Впровадження національної моделі кредитно-модульної системи організації навчального процесу у ВНЗ пов'язане з посиленням вимог до оволодіння ІКТ і викладачами, і студентами. Нову "хвилю" уваги до ІКТ-підготовленості викладача/студента викликала стратегія створення відкритих освітніх ресурсів для вищої освіти, ініційована ЮНЕСКО і підтримана Україною [3].

Під ІКТ у вищій освіті розуміємо процедуру організації навчально-пізнавальної діяльності студентів за допомогою спеціального комп'ютерного та комунікаційного обладнання, інформаційних мереж (локальних і глобальних) задля досягнення принципово нової якості навчання. Така процедура ґрунтується на сформованому у суб'єктів навчання досвіді вивіреної послідовної роботи із мульти- та гіпермедіа, гіпертекстами, віртуальною реальністю, що утворена за допомогою синтезу вербалізованих і невербалізованих повідомлень, а також синхронізації часо-просторових джерел інформації із візуально-просторовими [11].

Для суб'єктів навчання основними ефектами від ІКТ є:

- поліпшення якості навчання при зниженні його трудомісткості;

- вивільнення часових, матеріальних ресурсів та ін.;

- поліпшення умов взаємодії тощо.

Суб'єктивними чинниками гальмування інновацій виступають особистісні та професійні особливості суб'єктів навчання, насамперед недостатня підготовленість викладача і студента до освоєння нового досвіду, а також відсутність у них потужних стимулів для цього. Уповільнення інновацій у навчанні з боку менеджменту вишу іноді зумовлене неможливістю забезпечити необхідні ресурси для її запровадження, відсутністю значного комерційного ефекту від неї.

Інновації у навчанні можуть бути:

- самостійними, не пов'язаними з іншими нововведеннями у функціонуванні ВНЗ;

● складником трансформаційних процесів у професійній підготовці фахівця з вищою освітою.

Позитивне прийняття ІКТ ґрунтується на логіці формування готовності до інновацій у навчанні, а саме:

● суб'єктом навчання усвідомлена потреба у необхідності вдосконалити процес ретрансляції знання;

● у нього сформоване прагнення до запровадження чи/та використання нового;

● викладачем здійснено обґрунтований вибір новації;

● викладачем розроблено та реалізовано комплекс дій з її використання у навчальному процесі;

● студента поінформовано про заплановане запровадження інновації, йому також пояснено її сутність;

● суб'єкт навчання помічає “рутинізацію” навчання і обговорює подальші перспективи її використання.

Готовність формує суб'єктів навчання до використання ІКТ поетапно:

● усвідомлення потреби у нововведенні;

● вибір новації для задоволення потреби;

● перетворення її задля використання і далі – впровадження у практику викладання і учіння;

● зростання продуктивності навчальної діяльності [4, с. 101–103].

Використання ІКТ у вищій освіті залежить від комп'ютерної грамотності суб'єктів навчання. Під комп'ютерною грамотністю (digital literacy) розуміють базовий досвід роботи з комп'ютером, зокрема, вміння користуватися текстовим і графічним редактором, листуватися електронною поштою, здійснювати нескладний пошук інформації в інтернеті тощо. Комп'ютерна грамотність – вихідна вимога при запровадженні у вищій школі:

● CAL (computer-assisted learning) – комп'ютерної підтримки навчання;

● CAT (computer-assisted testing) – комп'ютерного тестування навчальних досягнень студента;

● CMI (computer-managed instruction) – комп'ютерного управління навчанням;

● IVI (interactive video instruction) – інтерактивного відеонавчання;

● віртуальних аудиторій – освітнього середовища, створеного у віртуальному просторі за допомоги ІКТ.

Навчання за допомогою ІКТ – *e-навчання* (e-learning) – найбільшого поширення набуло як дистанційне навчання (рис. 1).

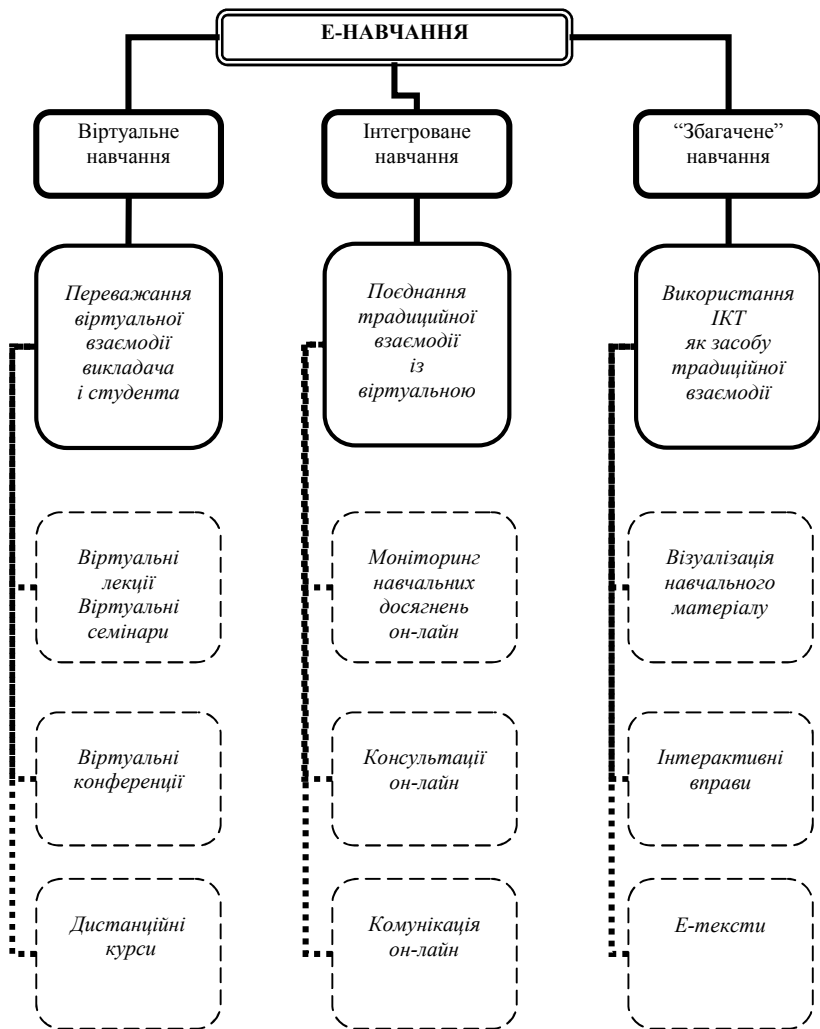

Рис. 1. Основні напрями організації е-навчання

Вихідним етапом формування здатності викладача до e-learning має стати ознайомлення із апробованим досвідом колег. Зокрема, представлена Меттью Мердоком і Трейоном Мюллером практика організації роботи із віртуальним класом допоможе зрозуміти особливості так називаної “віддаленої взаємодії” зі студентом, коли визначальними умовами здобуття знань стають інтернет, віртуальний

простір, неформальне спілкування, а новими правилами – правила безперервної зміни, міграції знань, оргсхеми навчання, подолання упередженості, віртуальної залученості, особистої практики, глобального позиціонування, стійкої орбіти [9] .

Зміни в досвіді суб'єктів навчання схематично подано на рис. 2. Зазначимо, що такі зміни невід'ємні від становлення і розвитку у суб'єкта навчання здатності до створення і/або впровадження ІКТ-об'єктів у навчальний процес, а також спроможності до виявлення переваг і вад їх застосування.

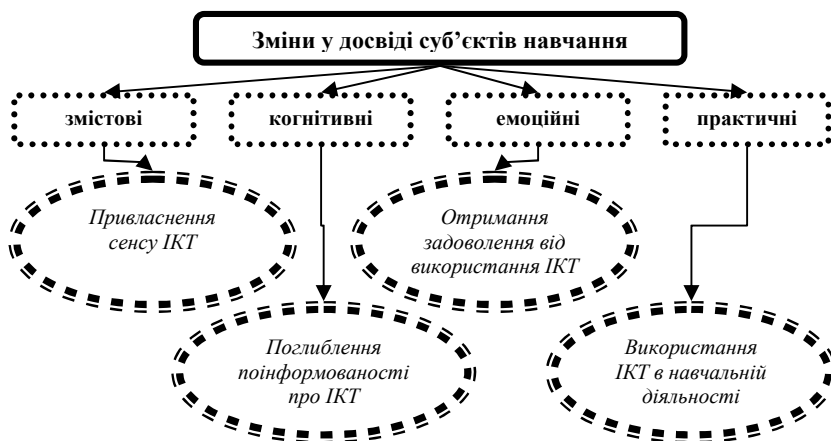

Рис. 2. Зміни у досвіді суб'єктів навчання

За результатами моніторингу ІКТ-підготовленості суб'єктів навчання можна зробити висновок про наявність у викладачів більших прогалин в ІКТ-підготовленості, ніж у студентів. Зокрема, це стосується труднощів у:

- оцінюванні з допомогою ІКТ;
- обліку досягнень студентів засобами ІКТ;
- впровадженні мультимедіаресурсів;
- розробці сучасних ІКТ-об'єктів;
- створенні навчального контенту за допомогою ІКТ;
- забезпеченні відкритого доступу до навчального контенту;
- набутті нового досвіду викладання за допомогою ІКТ.

Не всі викладачі висловлюють згоду із:

- проведенням експертизи наявних ресурсів;
- апробацією новостворених ресурсів;
- вивченням і обміном педагогічним досвідом щодо використання відкритих освітніх ресурсів у навчальному процесі;

- підтримкою активного функціонування мережевих спільнот;
- плануванням заходів щодо підвищення своєї ІКТ-підготовленості;
- організацією роботи з апробації новостворених ресурсів та наданням рекомендацій для подальшого їх використання;
- створенням персональних сайтів чи/та персональних сторінок на сайті ВНЗ, структурного підрозділу із розміщенням на них власних наукових, науково-методичних, навчальних матеріалів.

Долання зазначених труднощів пов'язане із подальшим удосконалення ІКТ, яке неможливе без нагального вирішення таких завдань:

1. Упорядкування вимог щодо ІКТ-підготовленості викладача та контроль за їхнім дотриманням.
2. Гармонізації ліцензій Creative Commons із чинними в Україні законодавчими документами з питань інтелектуальної власності, авторського права на ІКТ тощо.
3. Стандартизації доступу до новітніх ІКТ водночас із зняттям обмежень щодо користування іншими матеріалами.
4. Створення інформаційно-довідкового сервісу для використання ІКТ у навчально-виховному процесі ВНЗ.
5. Здійснення ВНЗ культурно-просвітницької роботи з питань ІКТ в початковій та середній ланках освіти [4, с. 105–110].

Висновки. Суб'єктивними чинниками гальмування інновацій виступають особистісні і професійні особливості суб'єктів навчання, насамперед недостатня підготовленість викладача і студента до освоєння нового досвіду, а також відсутність у них потужних стимулів для цього. Уповільнення інновацій у навчанні з боку менеджменту ВНЗ іноді зумовлене неможливістю забезпечити необхідні ресурси для її запровадження, відсутністю значного комерційного ефекту від неї [5; 7].

Формування готовності суб'єктів навчання у вищій школі до використання ІКТ пов'язане з освоєнням особистістю нових культурних смислів. Допомога у цьому реалізується у форматі створення умов для уникнення зайвих (сторонніх) перешкод на цьому шляху через:

- стимулювання індивідуальних ініціатив суб'єктів навчання щодо організації нових форм навчального та позанавчального повсякдення [6];
- розвиток мережі віртуальних спільнот [8];
- надання вільного доступу до інформації, яка висвітлює багатоманітність та неоднозначність ІКТ [10];
- ознайомлення із універсальним досвідом використання ІКТ, який ґрунтується на засвоєнні ЗУНів віднаходження спільного в колі найрізноманітніших способів повсякденної активності;
- забезпечення всім суб'єктам навчання рівних можливостей для формування готовності до роботи із ІКТ [1];

– репрезентацію засобами ІКТ культурного розмаїття віртуального і реального світу вищої освіти [2];

– визнання необхідності і доцільності якомога ширшої співпраці всіх суб'єктів навчання (від міжособистісного на одному рівні “студент – студент”, “викладач – викладач” до різнорівневих як у межах одного навчального закладу, так і поза ним, з різними установами тощо). Особлива увага має приділятися такому типу співпраці, за якого один із партнерів буде більш просунутим у використанні ІКТ.

Подальші розвідки з питань формування готовності суб'єктів навчання у вищій школі до використання ІКТ доцільно розгорнути у напрямі вивчення психологічних механізмів входження викладачів до віртуальних спільнот.

Література

1. *Бондаренко И. В.* Новаторы и инноваторы: бег с препятствиями / И. В. Бондаренко [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.progressive-management.com.ua/statyi-avtora/novator-and-innovator>
2. *Внукова Н.* Інноваційний потенціал вищої школи у глобальних викликах ХХ століття / Н. Внукова // Вища школа. – 2010. – № 12. – С. 26–36.
3. UNESCO ICT Competency Framework for Teachers [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://iite.unesco.org/pics/publications/en/files/3214694.pdf>
4. *Жорнова О.* Науково-педагогічне пізнання вищої освіти України : стан і тенденції : монографія / Ольга Жорнова, Олена Жорнова. – К. : Видавничо-поліграфічний центр “Київський університет”, 2013. – 207 с.
5. *Каменский М. В.* Информационно-методическое обеспечение педагогической коммуникации в образовательном пространстве высшей школы / М. В. Каменский, Т. Н. Ломтева // Высшее образование сегодня. – 2012. – № 6. – С. 40–43.
6. *Коваль Т. И.* Подготовка преподавателей высшей школы: информационные технологии в педагогической деятельности: учеб.-метод. пособ. / Т. И. Коваль, С. А. Сысоева, Л. В. Сущенко. – К.: Изд. центр КНЛУ, 2009. – 280 с.
7. *Кох М. Н.* К проблеме оценки компетентности преподавателя вуза / М. Н. Кох // Высшее образование в России. – 2013. – № 1. – С. 78–82.
8. *Мартынов В. Г.* Развитие инновационной образовательной технологии обучения студентов в виртуальной среде профессиональной деятельности / В. Г. Мартынов, П. В. Пятибратов, В. С. Шейнбаум // Высшее образование сегодня. – 2012. – № 5. – С. 4–8.
9. *Мердок М.* Взрыв обучения: Девять правил эффективного виртуального класса / Мэттью Мердок, Трейон Мюллер; пер. с англ. – М.: Альпина Паблишер, 2012. – 190 с.
10. *Пушкарева Е. А.* Научно-образовательная система: специфика инновационного развития в современных условиях / Е. А. Пушкарева // Инновационные аспекты современного профессионального образования; отв. ред. Н. В. Наливайко, В. И. Паршиков; ИДПО ФГО ВПО ГНАУ; НИИ “Философия образования” НГПУ; редакция журнала “Философия образования”. – Новосибирск : Изд-во ГЦРО, 2010. – С. 106–115.

11. Структура ІКТ-компетентності учителів : рекомендації ЮНЕСКО [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://iite.unesco.org/pics/publications/ru/files/3214694.pdf>

Жорновая Елена И. Информационно-коммуникационные технологии в высшем образовании: к вопросу о формировании готовности субъектов обучения к инновациям

Рассмотрены особенности формирования готовности субъектов обучения в высшей школе к использованию ИКТ. Обоснован вывод, что формирование готовности к использованию ИКТ связано с освоением личностью новых культурных смыслов. Выделены содержательные, когнитивные, эмоциональные, практические изменения в опыте субъектов обучения.

Ключевые слова: информационно-коммуникационные технологии, субъекты обучения, формирование готовности к инновациям.

Zhornova Olena I. Information and Communication Technologies in the Higher Education: Building the Education Subjects' Readiness for Innovation

This article describes the peculiarities of building the education subjects' readiness to use ICT in the high school. It is concluded that the building readiness to use ICT is associated with the personality perception of the new cultural meanings. Content, cognitive, emotional, practical changes in the education subjects' experience were singled out.

Key words: information and communication technologies, education subjects, building readiness for innovation

© Жорнова О. І.

О. Л. Вознесенська

**СІМЕЙНЕ ОБГОВОРЕННЯ МЕДІАКОНТЕНТУ
ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ МЕДІАКУЛЬТУРИ ДИТИНИ
МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ: АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ
ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ**

Подано часткові результати емпіричного дослідження впливу медіа на життя сім'ї в цілому та сімейне спілкування зокрема. Визначено особливості сімейного обговорення медіаконтенту з різних джерел. Стверджується, що стосовно серіалів та документальних фільмів саме діти є носіями моделей медіаповедінки; батьки часто недооцінюють вплив серіалів на формування дитини молодшого шкільного віку.

Ключові слова: сім'я, взаємодія з медіа.

Проблема. В умовах інформаційного суспільства, яке швидко розвивається, медіа наразі посідають найголовніше місце у процесі соціалізації дітей та підлітків, адже на безпосереднє спілкування в сучасної людини не вистачає особистих ресурсів. Сім'я – перше освітнє середовище дитини – часто вже не відіграє провідної ролі у формуван-